

Інформаційне суспільство: аналіз зарубіжних концепцій

Валерій Корнієнко,

доктор політичних наук, професор
Вінницького національного технічного
університету, академік УАПН

О. Картунов. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій / Картунов О, Маруховський О. – К.: Університет економіки та права „КРОК”, 2012. – 344 с.

Нова монографія відомого українського історика-міжнародника та політолога, доктора політичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Олексія Васильовича Картунова, та кандидата політичних наук, доцента кафедри міжнародної інформації та міжнародних відносин Університету економіки та права „КРОК” Олега Олександровича Маруховського.

Нова монографія – зрілий доробок українських вчених, які попри їх потужне наукове надбання (О. Картунов є автором та співавтором понад 550 наукових та науково-методичних праць, О. Маруховським опубліковано понад 40 праць) залишаються вірними собі. Вони не „заробляють” науковий авторитет формальними публікаціями, а всебічно й ґрунтовно досліджують теоретико-концептуальні засади інформаційного суспільства – суспільства знань. Розбудова такого суспільства в Україні через використання практичного досвіду зарубіжних країн, через створення суспільно-прийнятної стратегії – висока мета авторів монографії.

Це складне завдання у монографії О. Картунова та О. Маруховського вирішується комплексно – з використанням усього доступного авторам потенціалу як філософсько-політологічного підходу до основного матеріалу, так і власного, а саме, досконалого володіння іноземними мовами, на основі чого аналізувалися саме первинні джерела.

Щоб вибратися із „теоретичного нагромадження” концепцій інформаційного суспільства, автори пропонують своєрідну „нитку Аріадни” – обираючи лише кілька найбільш відомих із тих десятків концепцій, які на сьогодні існують. За основний критерій їх відбору у монографії взято авторитет автора концепції інформаційного суспільства, їх поширеність у науковому співтоваристві, а також теоретична та

практична значимість для розвитку науки про інформаційне суспільство, зокрема його політичної сфери. Для даного дослідження О. Картуновим та О. Маруховським відібрані ідеї та концепції таких відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, як Ф. Бекон, В. Вернадський, П. Дракер, М. Кастельс, Й. Масуда, Ф. Махлуп, К. Мей, Т. Стоун'єр, Е. Тоффлер, Ф. Уєбстер та ін.

В монографії чітко окреслено завдання дослідження: проаналізувати поняття „інформаційне суспільство” та сформулювати його політологічне визначення; дослідити історію зародження концепцій інформаційного суспільства та конкретизувати внесок відомих зарубіжних вчених у розробку політичних аспектів цих концепцій; виявити особливості їх становлення та суміжних з ними концепцій – „постіндустріального суспільства” (Д. Белла), „інформаційного суспільства” (Й. Масуди), „мережевого суспільства” (М. Кастельса), „кіберкомунізму” (К. Мея), „суспільства знань” (П. Дракера) та деяких інших.

Автори поставили також перед собою завдання визначити сутність та особливості концепцій, присвячених проблемам трансформації політичної влади в умовах становлення інформаційного суспільства (зокрема, концепцій „метаморфоз влади” Е. Тоффлера, „інфократії” Т. Стоун'єра, „нетократії” О. Барда й Я. Зодерквіста та ін.). Значну увагу приділено тим концепціям, що стосуються питань демократизації суспільного життя в процесі формування інформаційного суспільства, зокрема: „демократії участі” Й. Масуди; „напівпрямой демократії” Е. Тоффлера; „кризи представницької демократії” та становлення „інформаційної демократії” М. Кастельса тощо.

Безсумнівною заслугою авторів є здійснення у монографії порівняльного політологічного аналізу сутності й особливостей становлення наукових підходів дослідження концепцій інформаційного суспільства – „скептичного” підходу К. Мея, „критичного” Ф. Уєбстера, „нігілістичного” О. Барда та Я. Зодерквіста, конструктивного П. Дракера, Ф. Махлупа, Т. Стоун'єра тощо.

Особливого значення наукові розробки, представлені в монографії, набувають в сучасних умовах глобалізаційних процесів. Глобалізація світового ринку, інформатизація глобального середовища і становлення суспільства знань, нерівномірність процесу формування інформаційного суспільства в різних країнах світу, його відставання у пострадянських державах (зокрема в Україні), позначаються на пріоритетах розвитку сучасних соціальних держав, особливо в сфері управління соціальною сферою, лібералізації соціально – політичних процесів і зниження ролі держави в регулюванні соціального сектора економіки. Створюються умови для докорінних змін у соціальній політиці багатьох держав добробуту, що не може не позначитися на трансформаційних процесах в українському суспільстві.

Цінність зазначеної монографії підкреслюється наявністю в її висновках підстав і спонукань до нових наукових пошуків та дискусій. Так, автори

монографії назвали суспільство, яке сьогодні формується „інформаційно-знанневим”, сподіваючись примирити опонентів та пропонентів концепції інформаційного суспільства та/чи концепції суспільства знань, цілком справедливо вважаючи, що це повинно сприяти зосередженню їх зусиль не на „безплідні дискусії” навколо назв цих концепцій, а на пошуках шляхів, методів та засобів формування цього (як би його не називали) суспільства в Україні.

Сподіваюсь, що означена тема, як і багато інших, що логічно впливають із проблематики, викладеної в монографії, знайдуть свій подальший розвиток у наступних наукових працях вчених.

Не претендуючи на вичерпність та повноту цієї рецензії, хочу вирізнити особливу відзнаку представленої праці О. Картунова та О. Маруховського. На мій погляд, наукова праця за суттю справляє враження енциклопедії з проблем інформаційного суспільства, які крізь призму аналізу наявних його концепцій, розглядаються тут глибоко і всебічно. Саме тому вважаю, що монографія „Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій” є комплексною, інноваційною та фундаментальною, ознайомлення з якою стане корисним і необхідним для кожного, кому не байдужий статус української держави, як сильної, цивілізованої, належно організованої та процвітаючої.